

רזא רשבת

דברי תורה מאירים כספירים, הליכות קודש וסיפורי נפלאות

ממרח הגה"ק

רבינו שבת שיעטיל ווייס משימאני זי"ע

בעל הלכתא רבתא לשבתא ומנחת שבת

יו"ל ע"י כולל "מנחת שבת" שימאני בעיה"ק ירושלים תובב"א

השענא ציון המצוינה

כי חלצת נפשי ממות

הימים ימי השלטון הקומוניסטי, בשנות התש"ל, בחוצות העיירה שימאני מהלך לו יהודי, חשכת הלילה כבר ירדה על העיירה, ריקה היא מיהודים, מעט היהודים שנשארו בה עד השואה האיומה נהרגו בידי הנאצים הארורים ימ"ש, תר הוא ההלך אחר היהודי האחרון שעוד נותר לפליטה בעיירה, מחפש הוא הנה והנה אך ללא הצלחה.

היה זה הרבני החשוב רבי ישעי' שלום גראס מלונדון שהיה עוסק במסירות רבה למען שימור בתי העלמין במדינת הגר. דרך ארוכה עשה עד אשר הגיע הנה, מהעיר וויען נסע לשאפארן ברכבת היחידה שנסעה לשם במשך היום, מהעיר שאפארן כיתת את רגליו וצעד בכפור ובשלג לעבר העיירה שימאני, במטרה לפקוד את ציון קדשו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע.

התרגשות גדולה אווזת בו, וכי דבר קל הוא זה, הן זאת היא לו הפעם הראשונה בה יזכה להשתטח על מקום מנוחת קדשו, אשר לשמו ולזכרו תאות נפש. כל הטלטולים הרבים שעבר בדרכו, כל היגיעה הרבה שיגע וטרח עד שזכה להגיע לרגע זה, כולם כאין נחשבו כלפי הזכייה הגדולה אשר תיפול בחלקו, הן גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ואם בחיים חיותו השתוקקו כולם לזכות לברכתו, על אחת כמה וכמה כי עתה בעת נשמתו בגבהי מרומים כוחו רב ועצום להשפיע שפע רב וברכות וישועות לרוב.

מרחוק נראו בתי העיירה, הקלה התפשטה בלב, סוף סוף הגיע למחוז חפצו, משרק יכנס בשערי העיירה יפנה לחפש את ביתו של היהודי היחיד המתגורר בעיירה, זלמן וואלף ביכלר שמו, והוא ממונה על שימור מקום קבורת מרן זי"ע, אביו של אותו זלמן וואלף נקבר בסמוך לקבר מרן זי"ע, ובמשך שנים רבות היה הוא שומר על בית העלמין

המשך בעמוד ג'

לדעת כל חי סודר

מזל מאזנים השולט בחודש תשרי תלוי עד יו"כ

הנהגה אל' בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב, ועי' בערוך ערך חמה) שהרואה לבנה לאחר שהיתה מכוסה ג' ימים צריך לברך "עושה מעשה בראשית", ע"ש. וברכה זו נוהגת גם שלא בזמנו, וידוע דר' יוחנן הוא מרא דתלמוד ירושלמי, ומסתמא סבירא ליה הכי, וכן מדויק בלשוננו בש"ס דילן "המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה", כי לשיטתו באמת שייך ברכה גם שלא בזמנו, אלא שרק כשמברך בזמנו כאילו מקבל פני שכינה. וי"ל שגם נכלל בברכת "עושה מעשה בראשית" ברכה על הנאה מאורה, דהא נהנין מאור הלבנה שאין ממששין באפילה, וכן אמרו (ברכות מג, ב) שניצולין על ידה מן המזיקים, ע"ש.

ובאמת נ"ל דגם כשמברכין ברכת הלבנה ("אשר במאמרו ברא שחקים" וכו') בזמנה נכלל בזה גם ברכת הנהנין, ואדרבה בזמנה יש תוספת הנאה יותר מבשלא בזמנו, דהרי כשהלבנה מתמלאת להשלים צורתה אפשר לראות בה מזל החודש אם הוא טוב או להיפך ח"ו, וכגון בתשרי ששולט מזל מאזנים נראה בצורת הלבנה לאיזה צד הכף נוטה (וכן בשאר החודשים, ע"ש).

ולפ"ז יובן הטעם שלא תיקנו חכמים לברך על הלבנה אלא בזמנה, שכיון שאז יש תוספת הנאה שרואין המזל, ורצו לכלול ברכה גם על הנאה זו, לכן לא תיקנו לברך ברכת הנהנין קודם זמנה, אלא סמכו שתהא נכללת בברכת הלבנה בזמנה.

קידוש החודש במוצאי"כ כי אז יש הנאה מראיית צורתה

ובזה יש לבאר דעת האומרים (רמ"א א"ח סי' תרב) שאין לקדש הלבנה בחודש תשרי עד מוצאי יוה"כ"פ, ע"ש, דכיון שבחודש זה שולט מזל מאזנים המורה על הדין ועל המשפט כנ"ל, וכיון שבינוניים תלויין ועומדין עד יוה"כ"פ, נמצא דגם כף הזמנים של המזל תלוי ועומד עד כנ"ל, ולכן לא שייך לדעת עד יוה"כ"פ אם המזל יהיה לטובה או להיפך ח"ו, וא"כ תוספת ההנאה מצורת הלבנה אינה אלא מיוה"כ"פ, לכן אין מקדשין הלבנה עד אז.

והנה כל הילוך הלבנה והמזלות הרי נמסרו בידם של ישראל, כמו שדרשו חז"ל עה"פ "החודש הזה לכם", שמסר השי"ת לישראל הכח לקבוע חדשים כרצונם, וכן תלוי טובת העולם והיפוכו לפני התנהגות ישראל, שיש כח בידם להעביר את רוע הגזירה על ידי תפלה ותשובה. וכיון שכל זה ניכר בצורת הלבנה, נמצא שרואים בעליל איך שכל הנהגת העולם מתנהל על פיהם.

מעתה יש לומר שמה שאמר ר' יוחנן "כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה", היינו מפני שבזמנה רואין בצורת הלבנה איך שהקב"ה מנהיג את עולמו על פי ישראל, ונראה שהשכינה שורה ביניהם, וזהו קבלת פני השכינה (מנחת שבת מסכת סנהדרין, ענין מה שהוסיף לבאר ולפרש בזה).

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו (תהלים פא, ד), וא"ל בגמ' (ר"ה ת, א) "איהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה", וצריך ביאור למאי נפק"מ הא החודש מתכסה בו, ואמאי לא אמר בהדיא שיתקעו בשופר בר"ה.

ונראה דהנה ידוע שבכל ר"ח אפשר לראות במזל השולט באותו חודש אם הוא סימן טוב ומזל טוב או להיפך ח"ו, על פי צורתו ונטייתו וכו"ב, אבל המזל השולט בחודש תשרי הוא מאזנים, שמורה על הדין והמשפט ששוקלין מעשי בני"א במאזני צדק, וכמו שאמרו חז"ל במדרש (פסיקתא רבתי מ) על הפסוק (תהלים סב, י) "אך הבל בני אדם כזב בני אדם בכל ימות השנה מהבלי יחד", שכל הבלים וכזבים של בני אדם בכל ימות השנה באים בחשבון לעלות בחודש השביעי שהוא מזל מאזנים, ע"ש.

וכבר אמרו חז"ל (ר"ה טו, ב) ג' ספרים נפתחין בר"ה וכו', צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין נכתבין וכו' למיתתם, בינוניים תלויין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ"פ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתתם. ונמצא לפ"ז דגם כף המאזנים של המזל השולט בחודש תשרי תלוי ועומד מר"ה ועד יוה"כ"פ, דאפשר שישתנה נטייתו במשך הימים הללו, ולכן לא שייך לדעת בראש החודש אם המזל יהיה לטובה או להיפך ח"ו, ואדרבה לבעבור זה נצטוו לתקוע בשופר, כדי שנתעורר לתשובה וישתנה נטיית הכף לזכות.

ע"י תשובה ותק"ש מוליכין את כף המאזנים לטובה

וז"ש "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", ואמרו חז"ל "זהו חג שהחודש מתכסה בו", ור"ל שהסימן של המזל השולט בחודש זה מכוסה מעינינו, דאף על פי שנראה כרעה, יש בדינו כח ואפשרות לשנותו לטובה על ידי השופר.

ויל"פ בזה הפסוק (תהלים פט, טז) "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון", דלכא' צריך ביאור הלשון "יהלכון", דלא הו"ל למימר אלא "לכו". ובמדרש (ויק' כט, ט) הקשו וכו' אין אומות העולם יודעים להריע, ע"ש. אלא הכוונה שאנחנו יודעים ומבינים שרצוננו ית' לזכות אותנו בדין, שעי"ז יוכל להאיר פניו אלינו, וכנאמר (משלי טז, טו) "באור פני מלך חיים", ולכן נתן לנו מצות שופר בר"ה שנתעורר לתשובה ונזכה בדין.

וזהו הכוונה "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון", ר"ל אשרי העם שידעו להתעורר לתשובה ע"י קול השופר שבזה הם מוליכים ומכריעים את כף המאזנים לזכות כרצונם וכאור פניו ית"ש (מנחת שבת לר"ה).

תוספת הנאה בברכת החודש בזמנו שרואים להיכן הכף נוטה

בזה יל"פ מאמרו ז"ל (סנהדרין מב, א): "אמר רבי יוחנן כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה" וכו'.

פטרון הגליון

ידידינו הנגיד המרומם הנעלה והנכבד רודצ'ח לבו פתוח כאולם להפצת תורת מרן זי"ע

מוהר"ר רפאל שמואל ווייס שליט"א - פלעטבוש

לרגל שמחת לידת נכדו נ"ו למז"ט בשעט"מ

ולעילוי נשמת זקנו החשוב הגדול בתורה ויראה טהורה

הגאון מוהר"ר רפאל שמואל ווייס זצ"ל

בנו בכורו של מרן הק' זי"ע - וידיו רב לו בסידור הספה"ק הלכתא רבתא לשבתא

נלב"ע כ"ב אלול תשי"ח לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

להאי גברא רבה הפועל גדולות ונצורות להפצת תורת מרן זי"ע

הרה"ג מוהר"ר אברהם ווייס שליט"א - ארה"ב

נכד אחי מרן זי"ע

לרגל השמחה הכפולה השרויה במעונו

בשמחת אירוסיו בנו הבה"ח אלימלך נ"ו עב"ג תח"ל בשעט"מ

והיכנס בנו הבה"ח דוד מרדכי נ"ו לעול תומ"צ

יה"ר שזכות מרן זי"ע תגן עליו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

♦ הלכתא רבתא ♦

הדומ"ץ הרה"ג ר' מאיר לוי שליט"א

בענין תקיעת שופר בחודש אלול כשאין מנין בביהכ"נ

* עיין באופן תקנת חז"ל בתקיעות שופר בחדש אלול * חשש בל תוסיף בהוספת מעשה המצווה שלא בזמנו

טעם החילוק בין בזמנו לשלא בזמנו

בביאור יסוד זה האריכו המפרשים ואיכמ"ל, אך בקצרה נאמר בדעת רבא שעצם מעשה המצווה יש לה חשובות גם בלא בכונה ומקיים בה מצוות ה', אך ההוספה מעבר למצוות התורה, אינה נחשבת כאילו מעשה מצוה לעבור בבל תוסיף, אלא אם יש לו כוונה לקיימה כמצוה אז הוא הוספה, וזהו לאחר זמן המצווה, משא"כ הוספת חלק על המצווה בזמן קיום המצווה (יחד עם המצווה), כן נחשבת למעשה גם ללא כוונה כמו מעשה המצווה עצמה, וממילא עובר בבל תוסיף.

מחזי כמוסיף על המצווה

ובגמ' (סוכה זא, מ) ה'יושב בסוכה בשמיני צריך לעשות היכר שאינו יושב בסוכה כדי להוסיף על המצווה, וכגון לפחות ד' טפחים מהסכך וכדומה, כלומר אעפ"י שאינו מכוון להוסיף אסור לשבת בסוכה משום 'מחזי' כמוסיף וצריך לעשות היכר. וכן נפסק בשו"ע (אור"ח תרסו ס"א), אך לאחר ההג' כבר אין צורך בהיכר ולא מחזי כמוסיף על המצווה (רמ"א שם).

דין בל תוסיף במכוון להוסיף על המצווה שלא בסמיכות לזמן המצווה

התוקע בשופר או היושב בסוכה במשך השנה בכוונה להוסיף על המצווה בזמן מעבר שציוותה תורה, ואינו סמוך לר"ה וסוכות וכדומה בשאר מצוות נחלקו בה הפוסקים אם עובר על בל תוסיף².

י"א² דאין בו משום בל תוסיף דאין לו שום משמעות והוספה על המצווה הוא רק בסמיכות לקיום המצווה וזמן המצווה, ואין בו משום בל תוסיף. וי"א² דהוי בבל תוסיף בכל זמן שהוא אם עושהו למצווה.

ביאור דעת מרן בענין חשש בל תוסיף

ועתה נחזור לענין תקיעת שופר בחודש אלול, האם שייך בה חשש משום בל תוסיף או מחזי כבל תוסיף, הנה כיון שהתקיעות אינם לקיום מצוות תקיעת שופר אלא מנהג שהנהיגו חז"ל לתקוע אי משום להודיע שמשה עלה להר, אי משום לעורר בתשובה, אינו בבל תוסיף לשום א' מהפוס', גם לא מחזי כבל תוסיף כיון שאינו סמוך לזמן המצווה³.

א"כ צריך באמת להבין דעת מרן זי"ע שחשש משום בל תוסיף בתקיעות בחודש אלול אם יתקעו יחידים, וגם מה הנפק'מ בין יחידים למנין, ולכאורה צדקו דברי בעל השיח יצחק. ולהבנת דעת מרן מאד יתכן לומר כפי שכבר דקדקנו בתחילת הדברים, דחז"ל שתיקנו לתקוע תקנהו כעין התקיעה שתקעו כשעלה משה להר, ולזכר זה על אף שכוונתם היה גם לעורר ישראל בתשובה, ולא רצו לתקן אותו לכל יחיד ויחיד, כי חשש גדול חששו כי מרוב עיתים יימים יעלה על דעת בנ"א שמצוה גמורה יש בה, ויכוונו בה למצווה, ואז בוודאי הוא חשש בל תוסיף, לכן תיקנוהו רק במנין כדי להזכיר שאין כאן מצווה של תקיעת שופר, אלא מנהג ותיקנה, (ועוד יש להאריך בזה אך איכמ"ל).

ובכך מדוייקים בדרי הפד"א לתקוע בר"ח ובכל החודש, כי כמו התקיעה שהיה בימי משה הוא לציבור ולא ליחיד, ובכך מובנים דברי מרן להפליא. ואכן כך כ' כמה וכמה פוס' שהתקיעה הוא רק במנין (ע"פ פס"ת ס' תקפא).

שוב מצאתי בספר **שו"ת תשובות והנהגות** (ח"ד סי' קלג) ודע עוד דהמנהג לתקוע בחודש אלול זהו בציבור דוקא דומאי דתקיעות דמוסר דר"ה על סדר הברכות דהוא בציבור דוקא, ושמעתי מקשין כיון שמברכין על מנהג כמו בהלל דר"ח למה לא נברך על התקיעות ובפרט בר"ח וכמ"ש, ונראה כמו דמצינו בשמיני עצרת דיושבין בסוכה ולא מברכין והטעם משום היכר כדי שלא יאה חשש דבל תוסיף ה"ה כאן אין מברכין כדי שיהא ניכר שהתקיעות רק לקיים המנהג ולא למצווה.

ואם כנים דברינו, אולי נוכל לרמוז הדברים במאמר חז"ל (ע"ז ד, ב) לא היו ישראל ראויים

לאותו מעשה (מעשה העגל) אלא להורות תשובה לרבים, על דרך הני"ל דבני ישראל שעשו העגל, לא ראויים לזה ח"ו, אלא שמכך יצא שמשה עלה להר ותקעו והתקינו לתקוע בכל שנה ושנה בחדש אלול, והתקינו להורות תשובה 'לרבים' במנין דוקא ולא תיקנוהו ליחידים כדי שלא יבואו לטעות ולהוסיף על מצוות תקיעה בר"ה.

ויה"ר שנזכה לתשובה שלימה ויעלה זכרוניו לטובה.

בטור (אור"ח סי' תקפא ס"א): תניא **בפרקי דר' אליעזר** בראש חדש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר, שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה והקב"ה נתעלה באותו שופר וכו', לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה כמו שנאמר 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, וכדי לעררב השטן, וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה.

בשו"ת **שיח יצחק** (ח"א סי' רסד) כתב: כוח"ט לכתוב **אהובי אחי הרב הגאון מו"ה שעפסיל אבדק"ק שימאני יע"א**. אודות אשר רצית לחדש שאין לתקוע אחר התפלה בירחא דאלול, כי אם כשהיה מנין עשרה בביהכ"נ, וחילא דידך באשר לזכרון תוקעים, לזכור שופר שתקעו במחנה, כשעלה משה להר.

הנה בוודאי אם רק לזכר זאת היתה התקיעה הייתי מסכים עמך, באשר **בירושלמי דעירובין** (סוף פ"ק) איתא כמה הוא מחנה וכו' וממילא אין לתקוע בפחות מעשרה באשר לא נקרא מחנה. אמנם כבר העירו הפוסקים דהרי בעת עליית משה רבינו ע"ה לא תקעו אלא ביום עלותו, דהיינו בא' דר"ח אלול או בב' בו (כגמ"א סי' תקפא ס"ק ב) וכן **בתנא דבי אליהו** וכו' ועל כרחך אי משום טעם אשר שופר מחרירי לתשובה, או משום האסמכתא **שבלבוש** (סי' הנ"ל ס"א) 'תקעו בחודש שופר' לתקוע ל' יום, וכן נראה דהוא משום תשובה, דהרי יש מקומות שתוקעין בוקר וערב, וכן הוא מנהג פראג וכו' ויש שתוקעין באשמורת בסליחות וכו', ואי משום הזכרה דשופר דמדבר היה די פעם א' ביום, וש"מ דהוא משום תשובה, וכיון דכן כמו דאומרים סליחות אף אם אין מנין בביהכ"נ להתעוררות תשובה אף התקיעה אין למנוע.

ומה שהערת אהובי אחי הרב נ"ב, דיהא נראה כבל תוסיף, אם גם יחידים יתקעו, הנה בל תוסיף הוא רק כשבר התחיל זמן אשר ציוותה התורה בו המצווה, ע"י **מג"א ולבוש** (סי' תרסד), וע"י שו"ת **מחנה חיים** (ח"ג על אור"ח סי' מג), לענין מתענה בעיר"כ לא שייך בל תוסיף, באשר לא התחיל זמן המצווה עדיין, עי"ש ודוק.

וב**ליקוטי חבר בן חיים** (ח"ב ריש הל' ר"ה מ"י) מיישב שלזאת אין תוקעים מ' יום עד יוה"כ (דהיי"ל כל המ' יום שהיה משה בהר), באשר חוששים לבל תוסיף, וזה באשר כבר החלה המצווה דאורייתא בר"ה, וזה כמה שנים דרכי להדר לשמוע תקיעות מדי יום יום בחודש הרחמים, אף אם התפללנו ביחידות. עכ"ד השיח יצחק.

^אהביא כאן השיח יצחק מדברי אחיו מרן הק' זי"ע שרצה לחדש שאין לתקוע אלא במנין עשרה בביהכ"נ, כי תקנהו לזכר שופר שתקעו במחנה, כשעלה משה להר, וגם מטעם דיהא נראה כבל תוסיף, אם גם יחידים יתקעו.

והשיח יצחק הוכיח דטעם התקיעות בכל החודש להתעוררות תשובה הם, ושייך גם ליחידים, ובענין בל תוסיף אינו שייך לפני קיום המצווה דראש השנה, ע"כ.

וכדי למצוא מהלך להבין דעתו הק' של מרן זי"ע, הבה נתבונן דהנה הטור הזכיר בפ' לשון הפרקי דר' אלהזיר ישראל שיעשו תשובה, היעלה על הדעת שנעלם זה מדעתו, אלא שלכאור' יש להבין לשון הפרקי דר' א' 'התקינו שיהיו תוקעין **בר"ח** וכו' וכל החודש', אם כבר תקנו תקיעות לכל החודש, למה הזכיר התקנה על ר"ח הרי ר"ח כלול בכל החודש ויותר ממנו. וא"כ יש מקום לומר, שאמנם רצון חז"ל הוא להזהיר ישראל על התשובה, אך לא רצו חז"ל לתקן תקנה חדשה של תקיעות בחודש אלול לטעם זה, כי חששו לאיסור בל תוסיף וכפי שיתבאר א"ה בהמשך, לכן העמידו התקנה כהמשך לתקנה הני"ל שתקעו בר"ח כשעלה משה להר, והמשיכוהו לכל החודש כי נחוץ לנו התקיעות לכל החודש כמו שהיה נחוץ לישראל אז בר"ח.

ועתה נתבונן מאד בקצרה בכמה נקודות בדיון איסור בל תוסיף הנצרכים למאמרינו זה.

בתוה"ק (דברים ד, ב) 'לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו, לשמור את מצוות השם א'לוקים אשר אנכי מצוה אתכם, ופי' רש"י לא תוסיפו, כגון ה' פרשיות בתפילין ה' מינים בלולב ה' ציצית.

ומבואר בגמ' ר"ה (א, כח), א' ועוד מקומות, דאיסור בל תוסיף שייך גם בהוספת זמן קיום המצווה יתר על מה שציוותה תורה, כמו היושב בסוכה שמונה ימים וכדומה.

בל תוסיף בהוספת מעשה המצווה שלא בזמנה

והנה בגמ' (שם) 'אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, י"ח) וכו', קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה ילקה', (פי' לדבריו דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת הוא מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ויעבור על איסור 'בל תוסיף', וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה ילקה משום בל תוסיף).

והסיקו בגמ' 'אלא אמר רבא לצאת לא בעי כוונה, לעבור בזמנו לא בעי כוונה, שלא בזמנו בעי כוונה'.

ביאור הדבר, רבא אמנם סובר דמעשה מצווה הוא מצווה, וכן באמת גם לענין בל תוסיף יחשב מעשה בלא כוונה, אך היינו דווקא **בזמנו** שנטל ה' מינים בלולב וכדומה.

אבל **שלא בזמנו**, פי' כשמוסיף זמן על קיום המצווה, שיושב בסוכה שמונה ימים, הוספה זו אינה נחשבת אלא אם היה בכונה לקיים מצווה, וללא כוונה אינה נחשבת הוספה על המצווה.

א. דברי מרן זי"ע עצמו בנידון אינם בידינו, רק מה שכתבם אחיו השיח יצחק בתשובתו, ולכן אין בידינו לדעת אמיתות כוונתו, ובכ"ז נעלה מהלך א' בהבנת דעתו הק' לקוצר שכלני הדל, ויה"ר שיעלו הדברים לרצון. **ב.** הסתייעתי בזה בספר הנפלא תורת המצווה (ח"א סי' טו אות ז' ובהערות) מהגה"ח ר' אהרן רובינפלד שליט"א ראש ישיבה דחסידי בעלזא ירושת"ל. **ג.** ע"י חידושי הריטב"א (סוכה לא) בשם הרמב"ן, ר' שלמה איגר (כתבים סי' ח), אגרות משה (אור"ח ח"א סי' יג) ועוד. **ד.** חת"ס (ר"ה כה, ב), [והביא בתורת המצווה שם דבחת"ס עה"ס (פ' נח) כתב להלפ"ן], חכמת שלמה (אור"ח סי' תרסח ד"ה ובהוצאה לארץ), חמדת שלמה (אור"ח סי' כ"ד). ובדברי חיים (ויני לולב) תולה דין זה בפלוגתא בין הראשונים. **ה.** וע"י בס' חמדת שלמה (אור"ח סי' כ"ד) שהאריך בענין זה.

המצוה: "אור הספר"
טל: 02-5377790

המשך מעמוד א' • הושענא ציון המצוינת

לבוא אל הבית, וכי על מי סמכתי בהיכנסי לכאן, הן הוא עלול לעמוד עלי לרצחני נפש, מי ימנע זאת ממנו ומיד ידרוש את דמי מיד.

אבל הוא התגבר על פחדו, ניסה שוב את מזלו, וענה לו כמצטער שהרופא אסר עליו לשתות שום משקה שיש בו אלכוהול.

דבריו לא התקבלו על לב הערל, הוא קם ממקומו וצעק לעברו 'מיהו הרופא הזה שאסר עליך לשתות'. באותו רגע נצנץ בזכרונו של ר' ישעי' שלום זכרון ישן נושן, כי בימי עלומו היה רופא גדול בסביבות העיר קאפאווהאר ששמו היה דאקטאר יאפ, תיכף נענה ואמר לגוי כי דאקטאר יאפ הוא אשר אסר עליו לשתות יין.

כששמע זאת הגוי נרגע מכעסו, באמרו 'אה, דאקטאר יאפ, אם הוא אסר עליך לשתות אז באמת אסור לך לשתות. אם כן הבה נלך לביכר'. ר' ישעי' שלום לא האמין למשמע אזניו, וכי איך בפתע פתאום הפך הגוי את עורו, הלא עד לפני רגע כמעט כילה בו את חמתו, ובלי כל הסבר שינה את טעמו.

הרגשתי היתה שזכותו הגדולה של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע היא שעמדה לי להינצל מידיו של אותו שיכור, סיפר אחר כך ר' ישעי' שלום, אשר מאז זכה לפקוד את המקום הקדוש עוד עשרות פעמים (קונטרס תולדות רבינו שבראש ספר הלכתא רבנא לשבתא מהדר מוכן שם עולם, מפי בעל המעשה).

וכבר גילה לנו מרן (מנחת שבת פרשת משפטים) כי "צדיקים אחר פטירתם מתעלים להיות כמלאכי אש ומכל מקום מליצים טוב על ישראל ומבקשים רחמים על הפרט ועל הכלל, דהא נוהגים לפקוד מקום קבורתם כדי לעורר רחמים וכו', מפני שתחילה היו בני אדם ונהפכו להיות כמלאכים, על כן יש להם מעלה יתירה על שאר מלאכים, שהם יכולים להמליץ טוב על ישראל ולגרום להם מחילת עוונות".

ציון קדשו של מרן זי"ע

מהבית הזה אינך יוצא עד שלא תשתה מן היין. אם עד עתה חשש ר' ישעי' שלום מן השהות בבית הגוי, הרי עתה נתקף בחרדה עצומה, בהבינו כי חששו לא היה לשוא, נקלע הוא כאן לעסק ביש עם גוי שיכור, הרגשתו היתה כי פסע קטן מפריד בינו לבין הסכין התקוע על השולחן שלצדו.

חרטה עזה שבה ותקפה בלבו, מדוע נעניתי להזמנה

חרטה עזה שבה ותקפה בלבו, מדוע נעניתי להזמנה לבוא אל הבית, וכי על מי סמכתי בהיכנסי לכאן

מפני פגיעתם הרעה של הגוים השכנים שהיו רוצים בכל מחיר לספחו לנחלתם, ולא אחת ניסו לחרוש את המקום.

ברם, כאשר דרכו רגליו של ר' ישעי' שלום על אדמת שימאני כבר ירדה החשכה, נפש היה לא נראתה ברחוב ולא מצא את מי לשאול היכן הוא ביתו של ביכלר. הייאוש החל לכרסם בלבו, שמא לשוא עשה את דרכו הנה, וכי על עקביו כלעומת שבא.

הרבה ברירות לא עמדו לפניו, בלב כבד החל לחפש אחר בית כלשהו בו ינסה לברר היכן מתגורר הוא ביכלר, בתקוה שיעזילו יושבי הנכרים להדריכו איך להגיע אליו.

הוא ניגש איפוא אל הבית הראשון שמחלונותיו בקע אור, נקש בידו על הדלת כשלבד נוקש אף הוא נקישות מואצות, קול גם נשמע מתוך הבית המורה לפתוח את הדלת ולהיכנס. בחשש פתח ר' ישעי' שלום את הדלת, לחדרתו ראה בבית שני נכריים יושבים סמוך לשולחן עץ אשר במרכזו תקוע סכין חד, ושותים יין לשכרה. הוא הסתפק מה עליו לעשות עתה, מצד אחד היה מעדיף שלא להיפגש עם יצורים מעין אלו, אבל מצד שני הריהו מוכרח למצוא את ביכלר, הוא אזור עוז ואמר לאנשים היושבים שם כי הוא מחפש אחר יהודי תושב העיירה העונה לשם ביכלר, השיב לו בעל הבית 'קודם היכנס אל הבית, ואחר כך ניקח אותך לביכלר'.

הוא נכנס פנימה והתיישב על כסא, בלבו הוא תוהה על ההזמנה התמוהה, מרגע לרגע התחזקה בו המחשבה כי לא היה לו להיענות להזמנה, אבל לא היה לו זמן רב לשקוע במחשבותיו, פתאום קם בעל הבית וניגש אליו באמרו 'בטרים אקח אותך אל היהודי ביכלר, תשתה עמי כאן בביתי מייני'. כמובן שר' ישעי' שלום סירב להצעה בעדינות, תוך שהוא נזהר שלא להעלות את חמתו של המארח הנכבד.

אך הגוי לא הרפה ממנו, עד שהרעים עליו בקולו מתוך ייג

◆ ענייני ריזימא ◆

ראש השנה

תקיעת שופר בעלות השחר

עלות השחר של ראש השנה בעיירה שימאני, אפילת הלילה עדיין לא סרה, אף הלבנה אינה מאירה, הלא זה חג שהלבנה עדיין מכוסה בו, דמות שפופה פוסעת בצעדים נמרצים, חוצה את החצר המפרידה בין הבתים, נוקשת נקישות חזקות על דלת הבית השכן.

בבית שוחט העיירה, שהיה גם ה"בעל תוקע" בבית המדרש, בני הבית נמים את שנתם, נחים מעמל ערב החג, ואוגרים כוחות ליום המחרת, יום הדין של ראש השנה. לפתע נשמעות נקישות על הדלת, יושבי הבית נחרדו עד מאד, לא יכלו לשער בנפשם מי הוא זה ואיזהו הנוקש על הדלת בשעה שחר כה מוקדמת, ולא הצליחו להעלות על דעתם מה יכולה להיות הסיבה שהביאתו לפנות אל ביתם ללא כל דיחוי, האם זקוק הוא לעזרה דחופה.

השוחט קם בבהלה ומיהר לעבר הפתח, הוא פתח את הדלת לראות מיהו העומד בה, אבל מבין כל ההשערות שעלו במוחו, דבר זה לא עלתה על דעתו כלל. לתדהמתו הרבה ולפליאתו העצומה, היה זה לא אחר מאשר המרא דאתרא, מרן רבינו הק' משימאני זי"ע, בכבודו ובעצמו, אשר עמד בפתח ושופר בידו, ומשראה את הבעל תוקע התחנן בפניו בלשון קדשו: 'בלאזן אינען שופר, איך האלט ניקס אויס' [אנא תקעו בשופר, אין בכוחי להמתין עוד] (רשומים בשמן, סיפורי קודש שנשמעו מפי הגר"ש אונאנר זצ"ל גאב"ד חוג חת"ס).

וכבר דיבר מרן בקדשו (מנחת שבת ליל הסדר ד"ה מצה זו): "דהנה קיום התורה והמצוות, אף על פי שהם חובה על כל אדם, ומוטל לעשותם כשור לעול וכחמור למשא, מכל מקום בני עליה זוכים להרגיש בהם נעימות ומתיקות וטעם נפלא מעין העולם הבא, וכנודע מה שכתב בספר מראה יחזקאל (ש"ת סי' קד) שיש צדיקים יחידים סגולה אשר תנח עליהם רוח חכמה ובינה להשיג השכל הנעלם של פנימיות התורה והמצוות, עיי"ש.

ודבר זה נוהג בכל דור ודור כי התורה היא נצחית ועומדת לעד בלי שינוי, וכל אחד ואחד לפי דרגתו יכול להשיג איזה הרגש נעלה בכל מצוה ומצוה לפי ענינה ובחינתו" וכו'.

בס"ד

עולו ואתכנשו להילולא דרבינו

הודעה משמחת

בהתקרב ובא האי יומא רבא ג' מרחשון תשפ"ז יומא דהילולא קדישא דמרן רבינו הק' משימאני זי"ע שמחים אנו לבשר כי בעזרת השי"ת נתכנס ונתאסף יחדיו מכל קצווי תבל ביום ההילולא החל ביום ד' פרשת נח

לתפלת רבים על הציון הק'

ולסעודת הילולא רבתי במקהלות עם

להרשמה יש לשלוח מייל לדוא"ל rd0504156839@gmail.com או לפלאפון מס' 05341-74130 פועל"טס אלעס גוטס זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

♦ הביטוי אל צור חוצבתם ♦ הגאון רבי רפאל שמואל ווייס זצ"ל – בנו בכורו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע ~ כ"ב אלול תשי"ח לפ"ק

אהליו וכו', ועצי פרי זבוליו לבנה ואלונים לפרות מאליו' וכו', והרי לן שהאלמוג
שהוא אלון (עי' ר"ה כג, א וברש"י שם), פרה ורבה מאליו, ויש גורסים שם "לכרות
מאליו", ופירש בני מו"ה רפאל שמואל ז"י על פי מה דאיתא בגמרא (יומא כא, א.
לט, א) דשלמה המלך בשעה שבנה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב,
והיו מוציאים פירות בזמניהם, וכיון שהרוח מנשבת נושרות פירותיהן, שנאמר
'רעש כלבנון פרי' וכו', עי"ש, וכן האילנות הללו פירותיהן נושרים ונכרתים
מאליהן. ונמצא לפי זה דב' הגירסאות עולין בקנה אחד, דעל ידי שנכרת מאליו
נגרם שיגדל אחר כך כי גדל מאליו, ולכן הגוזז את האלמוג בשבת חייב משום
קוצר ומשום נטע, כי עצם הקצירה גורם שיגדל ויצמח כיון שצומח מאליו".

"הרי לן מכל האמור, דלבנה וערמון שהוא אלון (עי' רד"ק ישעיה מד, יד) פרים ורבים
מאליהם, וכאן הלא היה צריך יעקב אבינו לנס מן השמים שתלדנה הצאן עקודים
נקודים וברורים מאליהם, כיון שהפריים לבן לעצמו, על כך לקח דייקא מקל לבנה ולזו
וערמון, שהם גדלים מאליהם, ועשה פועל דמינו למטה בארץ, כדי להמשיך הנס".

מגוריו בארה"ב

בשנת תרפ"ט נקלעו עסקי חותנו רבי אביגדור לקשיים, ועקב הלשנה הוכרח
לעקור לאמריקא, שם התקבל לרב בק"ק דזאמייא בקווינס. רבי רפאל
שמואל ומשפחתו וחמשת ילדיו הצטרפו אליו, ולמד והרביץ תורה שם.

הרבה ממכתבי מרן ששרדו לפליטה ממוענים אליו, ונשתמרו בידי בנו הרבני
החשוב מוה"ר אביגדור ווייס שליט"א ממאנסי.

בשנת תרצ"ה הוציא רבי רפאל שמואל לאור עולם את חיבורו **מרגליות התלמוד**
על אגדות הש"ס.

בשנת תשי"ז עבר להתגורר בוואשינגטון הייטס, וביום כ"ב אלול תשי"ח נלב"ע
ונטמן בבית החיים מאנטיפיארי, סמוך ונראה לאהל אדמו"רי ליובאוויטש זצ"ל
(מבוסס על קונטרס תולדות רבינו שבראש ספר הלכתא רבא לשבתא מידו' מכוון שם עולם).

הגאון רבי רפאל שמואל זצ"ל למד בישיבה הרמה פרעשבורג, שם קיבל היתר
הוראה מהגה"צ בעל דעת סופר זצוק"ל ושאר גאוני ודייני פרעשבורג בימים ההם.
בהגיעו לפרקו, בשנת תרע"ט בא בקשרי שידוכין (כפי שמציין מרן בספרו מ"מפתח בענין
קאפפ"ע אות טו: "... והמצאה זו סיפר לי גיסי החשוב מהר"ר מנחם צבי ג"י האפפמאן, ביום שנעשה
בני מוה"ר רפאל שמואל ג"י חתן, ב' לס' אשר אבחר בו עטר"ת") עם בתו של השו"ב דפאפא
רבי אביגדור שיפפער, שהיה תלמיד חכם מפורסם בעירו. לאחר נישואיו
התגורר רבי רפאל שמואל בסמוך למגורי חותנו בפאפא, שם הרביץ תורה ומסר
שיעורים לצד פרנסתו בחנות עורות שהיתה ברשותו.

היה מסייע שיש בו ממש בחיבור הלכתא רבא לשבתא

בהקדמתו משבח מרן: "ואודה לה' שזיכה אותי בבנים ובבנות שהם אוהבי
תורה, בפרט בני החתן מוה"ר רפאל שמואל ג"י, אשר כתבתי בחיבורי שהיה
מסייע שיש בו ממש", וכוונתו למה שכתב בספרו (פרק ג חקירה כד): "ואפריין נמטי
לבני היקר מה"ר רפאל שמואל ג"י שהיה מסייע שיש בו ממש, וכמה מדבריו
אשר נכללו בדברי, ואומר כנוסח אשר יסדו לנו רבותינו בנוסח התרת נדרים,
'אך דעו נא רבותי כי אי אפשר לפרטים כי רבים הם', כן אומר אני בחיבור זה
בכמה דברים שהיה בני הנ"ל מסייע שיש בו ממש".

עץ האלון נכרת מאליו וגדל מאליו

ואכן שמו של רבי רפאל שמואל נזכר פעמים רבות בספר **הלכתא רבא לשבתא**,
ומרן מרבה להביא מחידושי תורתו וסברותיו. אחד הפעמים הוא בפרק ד חקירה
ג בהערה, ונביא הדברים כפי שנערכו במנחת שבת (פרשת ויצא): "ויקח לו יעקב
מקל לבנה לח ולזו וערמון' וגו' (בראשית ל, יז). יש לומר הענין בזה, דהנה איתא
בירושלמי (שבת פ"ז ה"ב), ההן דגזז ספוג גומי קרולין חייב משום קוצר ומשום נטע,
ועיין שם בקרבן העדה דקרולין הוא עץ האלמוג, עי"ש, ונראה הטעם שחייב
גם משום נטע, על פי מה דאיתא ביוצר לשבת חמישי אחר פסח, 'אפד פריין

♦ בינוס התעוררות בהיכל בילל מנחת שבת – שימאני ירושלים עי"ה ק ♦

אבותינו", וכפי שהיה הרה"ק **מסאטמאר זצוק"ל** מזכיר תדיר בדרשותיו את דברי המדרש
(ב"ר ע"ד) "ההולך בדרכי אבות, מזכירין לו זכות אבות", וממילא כאשר מעוררים את זכות
האבות מתכללים בתוך הצדיקים הקדושים שהלכו בדרכי אבות, ובכח זה ממתקים את הדין.
ומטעם זה נוסעים להשתטח על קברי הצדיקים לעורר את זכותם שכולם יסייעו להמתיק
את הדין.

וכן מפרש מרן זי"ע (מנחת שבת לד"ה) הפיוט "לצופה נסתרות ביום דין לקונה עבדיו בדין", "יש לומר
הכוונה, כי ידוע שהדין בראש השנה בשמי מוכרע על פי דעתם וגורשת של צדיקי הדור",

ואמנם בפשטות הכוונה לצדיקי דורינו, וידוע הסיפור שהיה מספר
הגה"צ רמ"א פריינד זצוק"ל, שפעם אחת באחד מלילי חנוכה נכנס
הרה"ק הייטב לב מסניגט זי"ע לחדר שבו היו ישנים הבחורים
תלמידי הישיבה, וראה שאחד מהם משחק קארט", פנה אליו
הרה"ק וגער בו דו', שעמסת זין גישט', והבחור נפל מתעלף. אחר
כך הסביר הבחור את סיבת עלפנו, כי בליל ראש השנה חלם שדנו
אותו למיתה, והחליטו שצריך לשאול את פי הבית דין של מעלה,
ושאלו את פי הייטב לב והשיב כי אי אפשר לקחתו מן העולם
שהרי הוא עדיין בחור צעיר, ובזכות זה נותר בחיים, וזה היה פשר
גערותו של הייטב לב, כי בא אליו בטענה איך תוכל לעשות כך אחר
שהצלתך ממיתה.

על כל פנים "הדין בראש השנה בשמי מוכרע על פי דעתם
וגורשת של צדיקי הדור, שהקב"ה מוסר להם דבר המשפט, ועל פיהם הוא יתברך מוציא דינו
לאורה. וידוע (עי' זוה"ק ח"ג רעג, א) שבכל דור יש ס' ריבוא לומדי תורה לשמה, וחי' אלפים בעלי רוח
הקודש ובני עליה (עי' סוכה מה, ב), אך המה נעלמים ונסתרים מעיני ההמון מלבד מיחדי סגולה".

"וזוהו הכוונה 'לצופה נסתרות ביום דין', ר"ל שהקב"ה צופה ומביט ביום הדין על הצדיקים
הללו הנסתרים מבני אדם, שהם יפסקו הדין, ובזה 'לקונה עבדיו בדין', שעל ידי שהצדיקים
יפסקו את הדין לטובה, יקנה הקב"ה את ישראל לעבדים למען יהיו כל צרכיהם מוטלים עליו
וישפיע להם מזון ומחיה מידו יתברך הרחבה".

בהיכל כולל מנחת שבת – שימאני שבידו של עי"ה ק נערך ~ ביום ג' פרשת תבוא י"ב אלול
העל"ט ~ כינוס התעוררות והכנה לימים נוראים במשנתו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע,
כחמש למנהגו של מרן אשר בערב ראש חודש אלול היה עורך יום הקלה לכל, יום תפלה ברבים,
ובו היה נושא דברי התעוררות ומוסר בלהבות אש להשיב לב בנים לאביהם שבשמים (ומקצת דרשות
אלו נדפסו בספר מנחת שבת).

בכינוס נשאו דברים הגאון רבי **מנחם ווייס** שליט"א ראה"כ שימאני, הגה"צ המקובל רבי **עמרם**
אופמאן שליט"א – מו"ץ העדה החרדית והגאון רבי **משה פאלאק** שליט"א. להלן חלק מתוך **משאו**
של הרה"צ ר' מנחם ווייס שליט"א:

זכות הצדיקים מסייע לבני ישראל להמתיק את הדין

בכל תפוצות ישראל נהוג לערוך כינוסי התעוררות לקראת הימים
הנוראים, ובהיכלו של **מרן רבינו הק' משימאני זי"ע** היה נהוג
להתכנס בערב חודש אלול, ומאות יהודים נהרו אז אליו מכל
הסביבה. לאחר התפלה עברו כל הקהל להתברך מפיו בשנה טובה
ומבורכת. כהמשך למנהג זה התכנסנו כאן עתה להתעורר לקראת
הימים הנוראים הבאים לקראתנו לשלום.

בין הדברים שהיה מרן מעורר, ובפרט בדרשותיו בערב ראש חודש
אלול, שבהם היה מספיד את הצדיקים שנסתלקו באותה השנה,
הוא: "היוצא מכל דברינו, מה רבו מעלות הצדיקים שגם במיתתם
לאחר שנסתלקו מן העולם הרי הם חיים וקיימים ומשפיעים עלינו
שפע קדושה ממרום, ובפרט בעמדינו לקראת הימים הנוראים
שהקב"ה יושב על כסא דין, וודאי יעמוד לנו זכות צדקתם שיהיה נמלך בדין ויכריע הכף
לחסד" (מנחת שבת דרשת התעוררות ע"ח אלול תרצ"ו).

כידוע שבראש השנה הקב"ה יושב על כסא דין, ובתקיעת שופר מעוררים ומעלים בני ישראל
זכויותיהם, והקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים. ומדי שנה בשנה מחפשים בני
ישראל זכויות להעלותם אל ה'. וכפי שהיה **כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא זצוק"ל** רגיל לומר
את דברי **המגיד הק' מקאזניץ זי"ע** (עבודת ישראל לראש השנה ד"ה שופטים ושופרים), כי בבוא "ראש
השנה יום הדין והנורא, אשר יבואו בני האלקים להתיצב על ה' ומעלים הקטרוג ח"ו על אומה

הישראלית וכו', ובודאי ישראל קדושים הם, ויש בהם צדיקים
גדולים כל ימות השנה, ועל כל פנים כולם בכללות מתנחמים
ושבים בחודש אלול וכו', ועל ידי כן יעמוד מליץ טוב לצדקנו,
ואנו נצחין דינא וכו'. ולפעמים הגם שח"ו ישראל אינם ראויים
במעשים, רק בזכות אבותם הקדושים ולימוד זכות שהקב"ה
מלמד על בניו, הם גם כן נוצחין הדין' וכו'.

ואמנם זכות אבות הכוונה להאבות הק', אבל גם כאשר
מעוררים זכות אבות, הלא צריך להשתדל שלא תפסוק
זכות האבות, וכאשר רואים שבני ישראל הולכים בדרכי
אבות, וכמו שאומר הרה"ק **הר"ר אלימלך מליענסק זי"ע**
בתפלתו "וממדרגה למדרגה תעלנו שנזכה לבוא למעלת

לקבלת הגליון
ולהשתתפות בהוצאות האדירות של הפצת
תורת רבינו זי"ע
ניתן לפנות אל הרב דוד לוי
פלאמון: 050-4156839
דוא"ל: 4156839@gmail.com
או לתרום בנדרים פלוס ע"ש "מוסדות שימאני"

האזינה עמי תורתי
מספר הטלפון
לשמיעת שיעורים ודרשות
במשנת רבינו זי"ע ואחיו ראב"ד ווערב זי"ע
מספר הטלפון הוא: 0773402213